

Kosí kosity onemocnění zvané Usutu?

Jistě jste začátkem letošního roku zaznamenali v médiích zprávy o úbytku kosů černých v některých krajích naší republiky, dokonce že někde zcela vymizeli.

V lednu proběhla dvě zimní sčítání ptáků na krmítkách, jedno jako součást projektu Živá zahrada Českého svazu ochránců přírody (ČSOP) a druhé pod hlavičkou České společnosti ornitologické (ČSO).

Výsledky obou sčítání udávají kosity zhruba v polovině případů. Avšak ČSOP má již patnáctiletou datovou řadu, kde kos býval téměř na každém krmítku. Letos tak vydali zprávu o vymírání kosů vlivem virového onemocnění, jelikož od podzimu loňského roku byli nacházeni v některých krajích republiky uhynulí kosi. U části z nich se po vyšetření na Parazitologickém ústavu Akademie věd ČR potvrdilo virové onemocnění Usutu.

Bohužel ve zprávách chyběly přesné statistické údaje a i sčítací metodika projektu Živá zahrada není zcela jednotná na rozdíl od metodiky ČSO a tak údaj ČSOP o poklesu kosů na krmítkách nelze považovat za zcela přesný.

Lidem Usutu zásadně nebezpečný není, většinou onemocnění prodělají bez povšimnutí. Do Evropy se virus rozšířil koncem 90. let přes Itálii. První doložený výskyt ve střední Evropě pochází z roku 2001 z východního Rakouska.

Kos černý je jeden z nejběžnějších ptáků na našem území vůbec. V zimě je běžným hostem krmítek a ve městech během jarních měsíců snad v každém druhém keři nějaký zpívá. Také ho často uvidíme, jak vytahuje

z čerstvě pokoseného trávníku žížaly anebo jak vyhrabává zpod listů další jinou hmyzí potravu.

Kosi se v posledních letech potýkají s virovým onemocněním zvaným Usutu a to na území celé Evropy. Usutu sice kosity dokáže zabít, ale výsledky evropského sčítání ptáků vedeného celosvětovou organizací na ochranu ptáků Bird-life International s jednotnou

metodikou a datovou řadou od roku 1980 ukazují, že počty kosů v Evropě mírně narůstají. Na to zda virus je na vzestupu a bude mít pro kosi populaci fatální následky, si musíme ještě nějaký rok počkat.

Usutu je flavivirus poprvé popsán v roce 1959 z oblasti řeky Usutu v Jižní Africe a odtud pramení tedy i jeho název. Přenašečem viru jsou komáři, konkrétně na našem území je to nejběžnější komár pisklavý, v jižní Evropě v menší míře i komár tygrovaný.

Tento virus se řadí do komplexu japonských encefalitid, kam patří například i žlutá zimnice, horečka Západního Nilu, Zika, Dengue, Japonská a St Louis encefalitida. Tato další onemocnění známe spíše z tropických oblastí, kde u lidí způsobují závažné zdravotní problémy. Také když slyšíme "encefalitida" vybaví se nám spíše než komár klíště. Klíště obecné, jež saje na lidech, saje i na ptácích, ale zatím z klíšťat odebraných z ptáků včetně kosů nebylo Usutu v Evropě potvrzeno na rozdíl od klasické klíšťové encefalitidy a bakteriální Lym-ské boreliózy, dokonce byly u ptáků popsány i nové druhy "borelických" bakterií.

Usutu však lidem zásadně nebezpečný není, většinou onemocnění prodělají bez

povšimnutí, leda že by měli výrazně oslabenou imunitu. Do Evropy se virus rozšířil pravděpodobně koncem 90. let přes Itálii a první doložený výskyt ve střední Evropě pochází z roku 2001 z východního Rakouska.

Dnes je Usutu hlášen téměř ze všech Evropských zemí od mnoha různých ptačích druhů. Například byl zaznamenán i u běžných druhů jako je sýkora koňadra, strakapoud velký, hrdlička zahradní, sojka obecná a další. Většina těchto běžných druhů ptáků onemocnění prodělá a vytvoří si protilátky, ale kosi a puštíci vousatí jsou však viru nejvíce citliví, a proto se zdá, že v některých krajích zcela zmizeli.

Doufejme tedy, že mezi ČSOP a ČSO dojde ke sjednocení kvalitní metodiky, protože další zimní sčítání na krmítkách se blíží. A taktéž přejme kosímu imunitnímu systému brzké nalezení cesty, jak bojovat s tímto virem aby opět každá zahrádka zněla nádhernou kosí písní.

**Zdeněk Tyller, zoolog
Muzeum regionu Valašsko**